

Sp.

419. Skýrsla

fjármálaráðherra um afkomu ríkissjóðs 1977 semkvæmt bráðabirgðatölum ríkisbókhelds.

Afkoma ríkissjóðs 1977.

Í því sem hér fer á eftir verða dregnir fram meginþættirnir í þróun ríkisfjármála á árinu 1977, þar sem áhersla verður lögð á að sýna frávik frá fjárlagaáætlun og skýra orsakir þeirra. Er þá miðað við bráðabirgðauppgjör ríkisbókhaldsins, þar sem byggt er á greiðslugrunni. Af báðum orsökum má búast við að tölur endanlegs ríkisreiknings verði eitthvað frábrugðnar, en rekstrargrunnur er notaður í því uppgjóri. Er ætlunin, að A-hluti ríkisreiknings verði lagður fram í aprílmánuði.

Almennt eru orsakir fráviks frá fjárlagaáætlunum fólgnar í því, að forsendur varðandi þróun launa og verðlags stóðust ekki, jafnvel þótt gengið hafi verið lengra í því en áður að áætla launa- og verðlagshækkunar á árinu. Ennfremur komu til aðgerðir í ríkisfjármálum, sem ekki urðu fyrir séðar við afgreiðslu fjárlaga ársins, og á þetta einkum við um hækkun niðurgreiðslna og lækkun tekjuskatts í sambandi við lausn kjaradeilunnar á hinum almenna vinnumarkaði í júní s. l., eins og vikið verður að nánar hér á eftir.

Í athugasemdum með fjárlagafrumvarpi 1978 voru birtar áætlanir um tekjur og gjöld ríkissjóðs árið 1977, þar sem m. a. var tekið tillit til framangreindra atriða, en þessar áætlanir tóku mið af ástandi og horfum í september 1977. Meginniðurstöður áætlanna koma fram á eftirfarandi yfirliti:

Tölur í milljörðum kr.	Bráðabirgðat. 31/12'77	Áætlun í sept. 1977	Fjárlög 1977
Tekjur	95,5	96,5	90,0
Gjöld	98,3	95,9	89,2
Rekstrarjöfnuður	÷2,8	0,6	0,8

Tekjur reyndust þannig ofáætlaðar um 1,0 milljarð kr. í septemberáætluninni, og stafar frávikíð af rýrari innheimtu beinna skatta og því, að hið sérstaka vörugjald varð undir þeirri áætlun. Gjöldin reyndust á hinn bóginn vanáætluð um 2,4 milljarða kr. við framlagningu fjárlagafrumvarps, og stafar frávikíð annars vegar af launahækkunum umfram forsendur þeirrar áætlunar, en niðurstaða kjarasamninga við opinbera starfsmenn lá ekki fyrir á þeim tíma, og hins vegar af verulegri vanáætlun vaxtagjalda til Seðlabankans, eins og nánar er skýrt hér á eftir.

Eins og fram kemur á töflu 1 hér á eftir urðu helstu frávik tekjuliða frá fjárlagaáætlun þau, að almenn aðflutningsgjöld fóru 2,9 milljarða kr. fram úr áætlun og söluskattur reyndist 2,8 milljarða kr. umfram. Auk þess reyndust innflutningsgjöld af bílum 0,8 milljarða kr. og launaskattur 0,4 milljarða kr. hærrí en í fjárlagaáætlun. Orsakir þessara frávika má að mestu rekja til þess, að aukning þjóðarútgjalda og innflutnings og kauplags- og verðlagshækkanir reyndust meiri en gert var ráð fyrir í fjárlagaáætlun. Á hinn bóginn urðu beinir skattar 1,3 milljörðum kr. undir áætlun, en tekjuskattur var lækkaður á árinu í sambandi við lausn kjara-deilunnar í júní, og auk þess reyndust tekjur af Á.T.V.R. ofáætlaðar um 0,4 milljörðum kr. minni en í fjárlögum. Frávik annarra tekjuliða urðu samtals 0,6 milljarða kr. umfram fjárlagaáætlun.

Að því er gjöldin varðar má segja, að frávik frá fjárlagaáætlun komi fyrst og fremst fram á launum og framlögum til almannatrygginga. Af heildarfrávikinu, 9,1 milljarði kr., koma þannig samtals 6,8 milljarðar kr., eða um þrír fjórðu hlutar á þessa tvo gjaldaliði. Að öðru leyti skulu nefnd vaxtagjöld, er fóru 1,1 milljarð kr. fram úr fjárlagaáætlun, og uppbætur á útfluttar landbúnaðarafurðir, sem reyndust 0,9 milljarðar kr. umfram. Lánahreyfingar utan Seðlabanka sýndu 2,0 milljarða kr. innstreymi og reyndust 0,2 milljörðum hagstæðari en í fjárlagaáætlun, en hins vegar varð nettóúttreymi á viðskiptareikningum 1,3 milljarðar kr. þar sem fjárlagaáætlun gerði ráð fyrir jöfnuði. Í heild varð nettóinnstreymi lánahreyfinga og viðskiptareikninga þannig 0,7 milljarðar kr. Samtala tekna, gjalda og lánahreyfinga utan Seðlabanka en að meðtöldum viðskiptareikningum myndar þannig greiðsluhalla að fjárhæð 2,1 milljarð kr. Sé á hinn bóginn litið á greiðsluafganginn sem mælikvarða á efnahagslegt jafnvægi með því að taka tillit til vaxtagreiðslna til Seðlabanka og erlendra lántaka vegna A-hluta, verður greiðsluhallinn 0,8 milljarðar kr.

Tekjur.

Í fjárlögum ársins 1977 voru tekjur rikissjóðs áætlaðar 89 957 m.kr. Í þessari áætlun var miðað við 2—3% aukningu almennra þjóðarútgjalda á árinu 1977 og kauplags- og verðlagsforsendur áætlunarinnar tóku mið af þjóðhagsspá frá desember 1976 um kauplags- og verðlagsþróun á árinu 1977. Við afgreiðslu fjárlaga undangengin ár hafði oftast verið miðað við verðlag í landinu um þær mundir, sem fjárlögin voru afgreidd, og sjaldan ætlað verulega fyrir verðbreytingum. Þótt verðlagsforsendur fjárlaga væru þannig raunhæfari en verið hafði áður, varð ljóst eftir mitt ár að aukning þjóðarútgjalda og innflutnings og kauplags- og verðlagshækkanir yrðu meiri en gert var ráð fyrir í fjárlagaáætlun.

Samkvæmt bráðabirgðauppgjöri ríkisbókhaldsins reyndust tekjur í heild 95 521 m.kr., eða 5 564 m.kr. hærrí en í áætlun fjárlaga. Verður hér eftir gerð grein fyrir helstu tekjuliðum og samanburður gerður við fjárlög og áætlun þá, er gerð var í september 1977 og fylgdi fjárlagafrumvarpi ársins 1978.

Beinir skattar og iðgjöld atvinnurekenda til almannatrygginga, námu alls 13 191 m.kr. samanbórið við 14 476 m.kr. í fjárlagaáætlun og 13 681 m.kr. í septemberáætlun. Eins og áður sagði, var tekjuskattur einstaklinga lækkaður með bráðabirgðalögum í júní. Álagður tekjuskattur félaga og eignarskattur reyndist hins vegar nokkru meiri en í fjárlagaáætlun en innheimta beinna skatta varð minni en búist var við í september.

Gjöld af innflutningi námu samtals 22 380 m.kr. samanborið við 18 553 m.kr. í fjárlagaáætlun og 21 580 m.kr. í septemberáætlun. Innflutningur varð mun meiri en reiknað var með í desember 1976 við afgreiðslu fjárlaga og reyndist meiri en spáð var fram eftir árinu. Þetta átti ekki sist við um innflutning hátollavöru og þá einkum bíla. Af þessum sökum urðu almennar tolltekjur 2 909 m.kr. meiri en í fjárlagaáætlun og nær 400 m.kr. meiri en í septemberáætlun. Sömu sögu er að segja af innflutningsgjaldi af bílum að það fór talsvert fram úr spá.

Sérstakt vörugjald varð 5 839 m.kr. eða 329 m.kr. umfram fjárlög og nokkru minna en reiknað var með í september. Aukning á innflutningi gjaldskyldrar vöru virðist þannig hafa orðið minni en aukning annars vöruinnflutnings.

Söluskattur nam samtals 34 361 m.kr. samanborið við 31 610 m.kr. í fjárlögum og 35 100 m.kr. í septemberáætlun. Eins og áður sagði, var veltubreyting meiri en miðað var við í fjárlögum en þó ekki eins mikil og ætlað var í september auk þess sem innheimta söluskatts í desember varð minni en ætlað var, sem hins vegar var að talsverðu leyti bætt upp með mikilli innheimtu söluskatts í janúar í ár.

Launaskattur var 5 018 m.kr. eða mjög svipaður og í septemberáætlun en 423 m.kr. umfram fjárlagatölu, enda hækkuðu laun á síðari hluta ársins talsvert umfram fjárlagaforsendur.

Rekstrarhagnaður ÁTVR reyndist minni en fjárlög gerðu ráð fyrir eða um 7 942 m.kr. samanborið við 8 600 m.kr. í fjárlögum. Að nokkru leyti stafaði þetta af því að verðbreytingar urðu nokkru síðar á árinu en miðað var við í fjárlagaáætlun en meginástæðan var minnkun tóbaksneyslu.

Aðrir tekjuliðir reyndust í heild 177 m.kr. umfram fjárlagaáætlun. Er hér um að ræða ýmsa smærri liði, er sýndu frávik ýmist yfir eða undir áætlun, en ekki er ástæða til að gera nánari grein fyrir þeim hér.

Gjöld.

Á rekstrarreikningi fjárlaga voru gjöld áætluð samtals 89 153 m.kr., en samkvæmt bráðabirgðauppgjöri reyndust þau 98 289 m.kr., og urðu því gjöld umfram áætlun 9 136 m.kr. eða 10%. Er þetta minna frávik en um langt árabil, og orsakast m. a. af því að í fjárlögum ársins var í ríkara mæli en fyrr tekið tillit til væntanlegra launa- og verðlagshækkana á fjárlagaárinu. Eins og á undanförunum árum stafar frávikid þó að verulegu leyti af hækkunum launa og bóta almannatrygginga umfram fjárlagaforsendur. Þannig er launakostnaður áætlaður 5 160 m.kr. umfram fjárlög og framlög til almannatrygginga 1 635 m.kr. umfram. Þessir tveir gjaldaliðir skýra þannig um þrjá fjórðu hluta fráviksins. Af öðrum gjaldaliðum, sem hafa farið fram úr fjárlagaáætlun, skulu hér nefnd vaxtagjöld 1 073 m.kr., upp-bætur á útfluttar landbúnaðarafurðir 918 m.kr. og niðurgreiðslur á vöruverði innanlands 542 m.kr. Á móti þessu kemur að nokkrir mikilvægir gjaldaliðir, sem að nokkru voru ætlaðir til að mæta umframgjöldum af framangreindu tagi, þ. e. óviss útgjöld og gjöld vegna sérstakra laga og heimildarlaga, reyndust samtals 457 m.kr. undir fjárlagaáætlun, þannig að nettóhreyfingar umfram fjárlagaáætlun hafa orðið 265 m.kr. á öðrum fjárlagaliðum.

Hér á eftir verður greint nánar frá helstu gjaldaliðum eftir ráðuneytum, shr. töflu 2 í töfluviðauka hér á eftir. Beinn samanburður við fjárlagatölur er að því leyti villandi, að áætluðum launahækkunum ársins var ekki dreift á einstakar stofnanir í fjárlögum, heldur færðar á sérstakan lið undir fjármálaráðuneyti. Verður því sérstaklega gerð grein fyrir áhrifum launahækkana á fjárlagaliði einstakra ráðuneyta, enda þótt á þessu stigi geti ekki verið um annað en áætlun að ræða.

Æðsta stjórn ríkisins. Á fjárlögum voru ætlaðar 556 m.kr. til æðstu stjórnar ríkisins, en útgjöldin reyndust 721 m.kr., þ.e. 165 m.kr. eða 30% hærri. Gera má ráð fyrir að taxtahækkunar launa hafi leitt til 95 m.kr. umframgjalda, og hafa gjöld því farið fram úr áætlun af öðrum orsökum sem nemur 70 m.kr. Þannig reyndust viðgerðir og endurbætur á forsetasetrinu 24 m.kr. umfram fjárlagaáætlun og annar rekstur forsetaembættisins 13 m.kr. umfram. Kostnaður við ríkisstjórn fór um 21 m.kr. fram úr áætlun og Alþingiskostnaður reyndist nálægt 10 m.kr. umfram fjárlagaáætlun, þegar framangreindar launahækkunar eru frátaldar. Aðrir liðir undir æðstu stjórn fóru 2 m.kr. fram úr áætlun fjárlaga.

Forsætisráðuneytið. Fjárlagaáætlun var 1740 m.kr. og útkoma 1797 m.kr. Er mismunur 57 m.kr. eða 3%. Mikilvægasti liðurinn er framlag til Bygðasjóðs 1630 m.kr., sem stóðst áætlun nákvæmlega, og fóru því aðrir fjárlagaliðir forsætisráðuneytisins fram úr áætlun, er nemur framangreindum 57 m.kr. Af þessu eru áætlaðar launahækkunar 27 m.kr., umframgjöld vegna aðalskrifstofu 19 m.kr., vegna framkvæmda við stjórnarráðshús 5 m.kr., og vegna húsameistara ríkisins 6 m.kr.

Menntamálaráðuneytið. Fjárveitingar voru samtals 13461 m.kr. á fjárlagaliðum menntamálaráðuneytisins, en útkoman reyndist 15887 m.kr., og er það 2426 m.kr. eða 18% umfram fjárlagaáætlun. Viðbætur við laun eru hér áætlaðar 1946 m.kr., og eru umframgreiðslur að öðru leyti því 480 m.kr. Af helstu umframgreiðsluliðum má nefna, að aðflutningsgjöld af sjónvarpstækjum, sem er markaður tekjustofn, reyndust 223 m.kr. umfram áætlun og greiddar voru 69 m.kr. umfram fjárlög til Lánasjóðs íslenskra námsmanna. Þær 188 m.kr., sem þá eru eftir af umframgreiðslum skiptast á fjölmarga liði, sem of langt væri að telja upp í þessari greinargerð.

Utanríkisráðuneytið. Heildarkostnaður við utanríkisráðuneytið var áætlaður 1021 m.kr. í fjárlögum, en reyndist 1118 m.kr. Er kostnaður umfram áætlun því 97 m.kr. eða 10%. Væru launahækkunar áætlaðar á hliðstæðan hátt og í öðrum ráðuneytum kæmu 128 m.kr. í hlut utanríkisráðuneytisins, þannig að aðrir liðir yrðu 31 m.kr. undir áætlun. Þetta skýrist annars vegar af því, að framlög til alþjóðastofnana urðu 70 m.kr. undir áætlun, og kostnaður við sendiráðin hækkaði minna en kostnaður innan lands. Á hinn hóginn fór kostnaður við löggæslu á Keflavíkurflugvelli 33 m.kr. fram úr fjárlagaáætlun, þegar tekið hefur verið tillit til launahækkana, og við varnarmáladeild 30 m.kr., en þar voru færðar 27 m.kr. vegna kaupa á vopnaleytingum á Keflavíkurflugvelli.

Landbúnaðarráðuneytið. Fjárveitingar til landbúnaðarráðuneytisins voru 4846 m.kr. en útkoman varð 1074 m.kr. hærri eða 22%. Launahækkunar eru áætlaðar 134 m.kr., en meginskýringin á umframgreiðslum að öðru leyti er, að útflutningsuppbætur urðu 916 m.kr. hærri en fjárlagaáætlunin. Afgangur umframgjaldanna, 24 m.kr. skiptist á ýmsa liði.

Sjávarútvegsráðuneytið. Fjárlagaáætlun var samtals 2162 m.kr., en heildargreiðslur reyndust 2349 m.kr., sem er 187 m.kr. eða 9% herra. Þetta frávik skýrist að meginhluta af launahækkunum, sem áætla má 181 m.kr.

Dóms- og kirkjumálaráðuneytið. Heildarkostnaður varð 6987 m.kr., sem er 1680 m.kr. umfram fjárlagaáætlun eða 32%. Kostnaðarauki vegna launahækkana er hér metinn 787 m.kr., þannig að aðrar umframgreiðslur nema 893 m.kr. Af einstökum umframliðum má nefna stofnkostnað vegna húsakaupa fyrir ríkisrannsóknarlögreglu og bæjarfógeta í Kópavogi, samtals 138 m.kr., landhelgisgæslu vegna lánagreiðslna af flugvélakaupum 165 m.kr., en afgangurinn, 590 m.kr., er að verulegu leyti vegna umframkostnaðar við embætti sýslumanna og bæjarfógeta.

Félagsmálaráðuneytið. Í fjárlögum voru áætlaðar samtals 3 948 m.kr. til fjárlagaliða félagsmálaráðuneytisins, en útkoman varð 350 m.kr. hærri eða 9%. Launahækkarnir eru hér áætlaðar 11 m.kr., þannig að aðrar umframgreiðslur eru 339 m.kr. Þar af eru 209 m.kr. til Húsnæðismálastjórnar, 65 m.kr. til Byggingarsjóðs verkamanna, 22 m.kr. til Erfðafjárjóðs, 19 m.kr. til Lánasjóðs sveitarfélaga og 24 m.kr. vegna vinnumála, einkum kostnaður við sáttanefndir í vinnudeilum.

Heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytið. Fjárveitingar námu samtals 29 562 m.kr., en heildargreiðslur reyndust 32 756 m.kr. Urðu því greiðslur umfram fjárlög 3 194 m.kr. eða 11%. Launahækkarnir á stofnunum þessa ráðuneytis eru áætlaðar 884 m.kr., þannig að aðrar greiðslur hafa farið 2 310 m.kr. fram úr fjárlagaáætlun. Munar þar langmest um framlög til almannatrygginga, 1 634 m.kr., vegna hækkana á bótum lífeyristrygginga og daggjalda á sjúkrahúsum umfram fjárlagaforsendur. Afgangur umframgjaldanna, 676 m.kr., kemur fyrst og fremst fram í útgjöldum ríkisspítala, þegar tekið hefur verið tillit til launahækkana á árinu.

Fjármálaráðuneytið. Hér kemur fram allveruleg lækkun við beinan samanburð við fjárlög, en það stafar af því, að á sérstakan fjárlagalið undir fjármálaráðuneytið voru færð gjöld vegna launa- og verðlagsmála, er tilheyra ríkisrekstrinum í heild, að fjárhæð 2 007 m.kr. Þá voru hliðstæðir liðir vegna sérstakra laga og óvissra útgjalda samtals 457 m.kr. undir áætlun, og framlög til ríkisábyrgðasjóðs reyndust 145 m.kr. lægri en í fjárlögum. Að þessum liðum frátöldum urðu gjöld fjármálaráðuneytisins 550 m.kr. umfram áætlun, en þar af má áætla launahækkarnir 435 m.kr. Afgangur umframgjaldanna, 115 m.kr., skiptist á ýmsa liði.

Samgönguráðuneytið. Áætlun fjárlaga var samtals 9 325 m.kr., en gjöld reyndust 312 m.kr. eða 3% hærri. Launahækkarnir eru hér metnar 355 m.kr., þannig að aðrir liðir eru 43 m.kr. undir áætlun. Þetta frávik skýrist af því, að framlög til hafnamála reyndust 76 m.kr. lægri en í fjárlögum, en á hinn bóginn urðu framlög til ferðamála 57 m.kr. umfram fjárlagaáætlun. Aðrir liðir urðu því 24 m.kr. undir áætlun, þegar tekið hefur verið tillit til launahækkana á árinu.

Iðnaðarráðuneytið. Útgjöld voru áætluð samtals 2 846 m.kr. í fjárlögum en reyndust 2 934 m.kr., sem er 88 m.kr. hærri eða 3%. Launahækkarnir eru áætlaðar 120 m.kr., og urðu því greiðslur að öðru leyti 32 m.kr. undir áætlun. Þetta skýrist af því, að verðjöfnunargjald raforku, sem er markaður tekjustofn, varð 99 m.kr. undir áætlun, en umfram fjárlagaáætlun urðu framlög til lánasjóðs iðnaðarins 25 m.kr., kostnaður við hraunvarnir við Kísiliðju 18 m.kr. og ýmis önnur framlög 24 m.kr.

Viðskiptaráðuneytið. Heildargjöld voru áætluð 5 897 m.kr. en reyndust 6 355 m.kr., og er mismunurinn 458 m.kr. eða 8%. Launahækkarnir eru áætlaðar 18 m.kr. og aðrir liðir því 441 m.kr. umfram fjárlagaáætlun. Skýringin er í því fólgin, að hækkun niðurgreiðslna á s.l. sunri í sambandi við lausn kjaradeilunnar, leiddi til 542 m.kr. umframgjalda á þessum lið, en á móti kemur, að greiðslur oliustyrks urðu 118 m.kr. undir fjárlagaáætlun. Aðrar umframgreiðslur urðu samtals 17 m.kr.

Hagstofa Íslands. Kostnaður var áætlaður 69 m.kr. í fjárlögum, en reyndist 13 m.kr. hærri eða 18%. Skýrast þessi umframgjöld að fullu af áætluðum launahækkunum.

Ríkisendurskoðun. Fjárveiting var 83 m.kr., útkoma 96 m.kr., og mismunur því 13 m.kr. eða 15%. Hér eru launahækkarnir áætlaðar 18 m.kr., og hafa aðrir kostnaðarliðir þá reynst 5 m.kr. undir áætlun.

Fjárlaga- og hagsýslustofnun. Gjöld voru í fjárlögum áætluð 2 319 m.kr. en reyndust 3 398 m.kr., sem er 1 079 m.kr. umfram eða 47%. Hér er eingöngu um

vaxtagjöld að ræða, sem reyndust 1 073 m.kr. umfram fjárlagaáætlun, því að þegar tekið hefur verið tillit til launahækkana að fjárhæð 6 m.kr., hafa aðrir gjaldaliðir staðist nákvæmlega. Skýring þessara miklu vaxtagjalda umfram áætlun er í fyrsta lagi sú, að yfirdráttur á aðalviðskiptareikningi rikissjóðs í Seðlabanka varð meiri en reiknað var með, yfirdráttarvextir hækkuðu á árinu og innstæður sem koma til mótvægis í vaxtajöfnuði, lækkuðu á árinu. Í öðru lagi var í fjárlagaforsendum ekki gert ráð fyrir jafnmiklum breytingum verðlags og gengis og raun varð á, og því fóru vaxtagjöld af verð- og gengistrygðum lánnum fram úr áætlun.

Lánahreyfingar.

Í fjárlagaáætlun var gert ráð fyrir nettóúttreymi lánahreyfinga að fjárhæð 630 m.kr. Eru þá meðtaldar afborganir af lánnum í Seðlabanka, samtals 2 380 m.kr., en að þeim frátöldum var nettóinnstreymi 1 750 m.kr. Ekki var gert ráð fyrir breytingum á stöðu viðskiptareikninga í fjárlagaáætlun. Samkvæmt bráðabirgðauppgjöri reyndist nettóinnstreymi á lánahreyfingum utan Seðlabanka 1 955 m.kr., eða 205 m.kr. meira en í fjárlagaáætlun, og skýrist það af erlendri lántöku vegna skóla-kostnaðar. Á hinn bóginn varð nettóúttreymi á viðskiptareikningum 1 291 m.kr. og eru helstu frávikalíðir úttreymi vegna jöfnunarsjóðs sveitarfélaga 240 m.kr., vegna launareikninga Tryggingastofnunar ríkisins 230 m.kr., vegna skuldaviðurkenninga 556 m.kr., vegna geymdu innheimtufjár 100 m.kr. og vegna ýmissa bráðabirgðalána 125 m.kr. Nettóhreyfingar á öðrum liðum viðskiptareikninga sýndu úttreymi að fjárhæð 40 m.kr. Útkoma á lánahreyfingum í heild utan Seðlabanka en að meðtöldum viðskiptareikningum sýndi nettóinnstreymi að fjárhæð 664 m.kr., eða 1 086 m.kr. minna innstreymi en gert var ráð fyrir í fjárlagaáætlun.

Greiðsluafkoma.

Í fjárlögum ársins 1977 voru gjöld áætluð 89 153 m.kr., tekjur 89 956 m.kr. og neikvæð hreyfing lána 630 m.kr., þannig að greiðsluafgangur var áætlaður 173 m.kr. Hér eru afborganir lána til Seðlabankans taldar á úthlið lánahreyfinga, en að þeim frátöldum verða lánahreyfingar jákvæðar um 1 750 m.kr., og greiðsluafgangur verður 2 553 m.kr. Samkvæmt bráðabirgðauppgjöri urðu gjöld ársins 98 289 m.kr., tekjur 95 521 m.kr. og nettóinnstreymi lánahreyfinga utan Seðlabanka en að meðtöldum viðskiptareikningum 664 m.kr. Greiðsluafkoman var þannig neikvæð um 2 103 m.kr., sem kemur fram í halla gagnvart Seðlabanka að fjárhæð 2 245 m.kr. að frádregnum auknum sjóðs- og bankainnstæðum um 142 m.kr.

Á greiðsluafkomuna þannig skýrgreinda má líta sem mælikvarða á peningaleg áhrif ríkisfjármálanna og áhrif þeirra á efnahagslegt jafnvægi. Þessi mælikvarði er þó ekki einhlítur, og má benda á að með rekstrargjöldum hafa hér verið taldar vaxtagreiðslur til Seðlabankans að fjárhæð 2 004 m.kr. Þessar greiðslur eru sérstaks eðlis með tilliti til áhrifa á heildareftirspurn, og ættu raunar ekki að teljast með útgjöldum við þessa skýrgreiningu greiðslujafnaðar. Á sama hátt ættu erlendar lántökur vegna A-hlutans ekki að verða til þess að bæta greiðsluafkomu rikissjóðs vegna þess að eftirspurnaráhrif þeirra eru ekki annars eðlis en lántaka í Seðlabankanum. Samkvæmt því bráðabirgðauppgjöri ríkisfjármálanna, sem hér liggur fyrir, námu erlendar lántökur vegna A-hlutans 692 m.kr. á síðasta ári. Séu vaxtagreiðslur til Seðlabankans þannig dregnar frá rekstrarútgjöldum og innstreymi á lánahreyfingum minnkað sem nemur erlendum lántökum vegna A-hlutans, batnar greiðsluafkoma ársins um 1 312 m.kr. og verður niðurstaðan greiðsluhalli að fjárhæð 791 m.kr.

Lánsfjáráætlun.

Lánsfjáráætlun ársins 1977 var önnur í röð slíkra áætlana á vegum ríkisstjórnarinnar. Var meginmarkmið hennar að hafa hemil á þeirri efnahagslegu þenslu, er tekin var að aukast árið áður, og var áætlunin þannig beint framhald af fyrri stefnu stjórnvalda í þessum efnum. Verðbólguþróunin raskaði engu að síður forsendum áætlunarinnar, þannig að útkoman vék að ýmsu leyti nokkuð frá upphaflegum markmiðum. Í þessu sambandi er vert að hafa í huga, að hvers konar hallarekstur og misvægi í þjóðarþúskapnum kemur tiltölulega sterkt fram í stærðum lánsfjármarkaðarins.

Með skýrslu um lánsfjáráætlun 1978, sem birt var snemma í desembermánuði s. l., kom fram ný endurskoðun allra stærða lánsfjáráætlunar 1977, og er ekki tímaþætt að gera aðra úttekt fyrir en uppgjör ársins liggja almennt fyrir. Hér verður því aðeins getið stuttlega helstu stærða, sem bráðabirgðatölur eftir árið í heild liggja fyrir um.

Peningaúttreymi Seðlabankans, sem jafnframt myndar grunnfé lánastofnana ásamt seðlum og mynt í umferð, jókst um 13 969 m.kr. á árinu, sem er nærri tvöfalt á við árið áður, 7 189 m.kr., og hátt í þrefalt á við upphaflegt mark lánsfjáráætlunar. Höfuðþættir þessa mikla útstreymis voru aukning endurkaupa afurða- og rekstrarlána atvinnuveganna um 10 490 m.kr. í samanburði við 3 486 m.kr. árið áður og 4 100 m.kr. samkvæmt lánsfjáráætlun, og aukning hreinnar gjaldeyriseignar um 5 448 m.kr., er var þó aðeins um milljarð umfram áætlun. Aukning endurkaupanna stendur í saambandi við mikla aukningu afurðabirgða, bæði að magni og verðlagi.

Í lánsfjáráætlun fyrir 1977 hafði verið gert ráð fyrir, að ríkissjóður og ríkisstofnanir greiddu 2 200 m.kr. upp í skuldir við Seðlabankann, og féll mestur hluti þess á ríkissjóð sjálfan. Þetta tókst þó ekki, heldur varð skuldaaukning ríkissjóðs um 2 166 m.kr., en á móti kom lækkun skulda ríkisstofnana um 1 710 m.kr., þannig að skuldaaukning ríkisaðila til samans varð 456 m.kr. Hér er um eiginlegar greiðsluhreyfingar að ræða í samræmi við innihald lánsfjáráætlunar og fjárlaga, en auk þess nam gengisuppfærsla skulda við Seðlabankann 1 435 m.kr. hjá ríkissjóði og 112 m.kr. hjá ríkisstofnunum B-hluta. Að henni meðtalinni var skuldastaða ríkissjóðs og ríkisstofnana 14 882 m.kr. í árslok skv. bráðabirgðatölum Seðlabankans.

Innstæður sjóða í opinberri vörslu, þ.e. einkum sjóða sjávarútvegs og sveitarfélaga, jukust hins vegar allmiklu meira en ráð var fyrir gert, eða um 2 131 m.kr. til samanburðar við 500 m.kr. samkvæmt áætlun, auk gengisuppfærslu Verðjöfnunarsjóðs fiskiðnaðarins um 450 m.kr.

Í lánsfjáráætlun 1977 var gert ráð fyrir, að útlán innlánsstofnana myndu aukast um 20% frá stöðu í upphafi árs, en innlán heldur meira eða um 25%. Var með þessu stefnt að því að draga niður í verðbólgunni og ná hagstæðari jöfnuði milli peningalegs sparnaðar og ráðstöfunar lánsfjár. Við þær breyttu þjóðhagsforsendur, sem þegar er getið, urðu umsvifin mun meiri á báðar hliðar. Varð aukning bæði útlána og innlána tæpir 30 milljarðar króna á hvora hlið og nam aukning útlána rúmum 42% og innlána tæpum 43%. Aukning endurkaupanlegra afurðalána er þarna stór þáttur. Að þeim frátöldum var að því stefnt, að útlánin, þ.e. svokölluð þaklán, ykjust ekki meira en um allt að 20%, eða um 10 900 m.kr. Þegar á árið leið, varð ljóst, að markmið þetta myndi ekki nást, og varð aukningin í reynd nærri 36%. Meðal skýringa þess er, að fyrrnefnd afurðalán drógu með sér venjubundin viðbótarlán viðskiptabankanna, og samningsbundin lán til Framkvæmdasjóðs fylgdu innlánsaukningu viðskiptabanka, voru 10% af henni.

Nýjar lánveitingar fjárfestingarlánasjóðanna námu samkvæmt bráðabirgðauppgjöri 20 978 m.kr. til samanburðar við 18 295 m.kr. samkvæmt lánsfjáráætlun. Miðað við fyrra ár nam aukning útlánanna 40,6% á móti 21,6% samkvæmt áætlun. Að næstum helmingi var aukningin umfram áætlun fjármögnuð af auknu eigin fjármagni úr rekstri sjóðanna, sem er árangur raunhæfari lánskjara, en að öðru

leyti með sjálfkrafa aukningu markaðra tekjustofna, skyldusparnaðar og lána bankakerfisins.

Lánsfjármagnaðar opinberar framkvæmdir fóru nokkuð fram úr áætlun. Urðu ríkisframkvæmdir, samþykktar inn á áætlun, 10 939 m.kr. til samanburðar við 10 030 m.kr. samkvæmt upphaflegri áætlun, sbr. töflu 7 hér á eftir. Af útkomunni urðu 688 m.kr. óútborgaðar í árslok, þannig að afgreidd lán námu 10 251 m.kr. að meðtöldum vörukaupalánum framkvæmdaðila, sem enn eru að nokkru áætluð 673 m.kr. Á töflu 7 kemur fram, að auk litils háttar tilfærslna milli liða, stafaði aukningin af kostnaði við Kröfluvirkjun og þeirri viðbót við byggðalinur, sem jafnframt reyndist óhjákvæmileg.

Svipaðar ástæður ollu aukningu annarra opinberra framkvæmda umfram áætlun, þ. e. úr 5 180 m.kr. í 8 043 m.kr. samkvæmt bráðabirgðauppgjöri með skýrslu um lánsfjáraætlun 1978 í desember s. l., en nýrra uppgjör hefur ekki farið fram. Er þar jöfnum höndum um að ræða umframkostnað orkumannvirkja á árinu ásamt endanlegum uppgjörum fyrri ára.

Enda þótt reynt hafi verið að þoka fjáröfluninni yfir á innlenda fjármögnunarbætti, kom aukning umfram áætlun að mestu fram í lántökum erlendis. Til viðbótar við umframnotkun opinbers lánsfjár varð álíka mikil aukning á lántökum einkaaðila frá áætlun, einkum vegna aukinna skipakaupa erlendis. Heildarniðurstaðan varð sú, að erlendar lántökur reyndust 29 100 m.kr. í stað 20 860 m.kr. samkvæmt áætlun, og nettóaukning erlendra lána til langs tíma reyndist þar af leiðandi um 18 000 m.kr. í stað 12 270 m.kr. samkvæmt áætlun.

Töfluviðauki

- Tafla 1 Tekjur ríkissjóðs A-hluti 1977. Greiðslugrunnur
- Tafla 2 Gjöld ríkissjóðs A-hluti 1977. Greiðslugrunnur
- Tafla 3 Afkoma ríkissjóðs árin 1969—1977, A-hluti
- Tafla 4 Jöfnuður tekna og gjalda ríkissjóðs árin 1969—1977, A-hluti. Greiðslugrunnur
- Tafla 5 Ríkisútgjöld sem hlutfall af vergri þjóðarframleiðslu 1969—1977
- Tafla 6 Skatttekjur hins opinbera sem hlutfall af vergri þjóðarframleiðslu 1969—1977
- Tafla 7 Lánsfjármagnaðar opinberar framkvæmdir 1977

Fylgiskjal: Fréttatilkynning fjármálaráðuneytis frá 12. janúar sl. um bráðabirgðaafkomu ríkissjóðs 1977

Tafla 1.

Tekjur ríkissjóðs A-hluti 1977. Greiðslugrunnur.
Í milljónum króna.

	Reikningur 1977	Fjárlög 1977	Frávik frá fjárl. m.kr.	%
1. Beinir skattar ¹⁾	13 191	14 476	-1 285	-9
2. Gjöld af innflutningi	22 380	18 553	3 827	21
a) Almenn aðflutningsgjöld ²⁾	16 776	13 867	2 909	21
b) Bensín- og gúmmígjald	2 445	2 491	-46	-2
c) Innflutningsgjald af bílum	2 430	1 600	830	52
d) Annað	729	595	134	23
3. Skattar af framleiðslu	6 311	5 970	341	6
a) Sérstakt vörugjald	5 839	5 510	329	6
b) Annað	472	460	12	3
4. Skattar af seldum vörum og þjónustu	47 855	45 411	2 444	5
a) Söluskattur	34 361	31 610	2 751	9
b) Launaskattur	5 018	4 595	423	9
c) ÁTVR	7 942	8 600	-658	-8
d) Annað	534	606	-72	-12
5. Aðrir óbeinir skattar	4 416	4 382	34	1
6. Arðgreiðslur úr B-hluta	240	223	17	8
7. Ýmsar tekjur	1 128	942	186	20
Samtals	95 521	89 957	5 564	6

1) Iðgjöld atvinnurekenda til almannatrygginga, eignarskattur, erfðafjárskattur og tekjuskattur.
2) Byggingarsjóðsgjald og aðflutningsgjald af sjónvarpstækjum meðtalið.

Tafla 2.

Gjöld ríkissjóðs A-hluti 1977. Greiðslugrunnur.
Í milljónum króna.

	Reikningur 1977	Fjárlög 1977	Frávik frá fjárl. m.kr.	%
Ráðuneyti:				
Æðsta stjórn ríkisins	721	556	165	30
Forsætisráðuneytið	1 797	1 740	57	3
Menntamálaráðuneytið	15 887	13 461	2 426	18
Utánríkisráðuneytið	1 118	1 021	97	10
Landbúnaðarráðuneytið	5 920	4 846	1 074	22
Sjávarútvegsráðuneytið	2 349	2 162	187	9
Dóms- og kirkjumálaráðuneytið	6 987	5 307	1 680	32
Félagsmálaráðuneytið	4 298	3 948	350	9
Heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytið	32 756	29 562	3 194	11
Fjármálaráðuneytið	3 953	6 011	-2 058	-34
Samgönguráðuneytið	9 637	9 325	312	3
Iðnaðarráðuneytið	2 934	2 846	88	3
Viðskiptaráðuneytið	6 355	5 897	458	8
Hagstofa Íslands	82	69	13	18
Ríkisendurskoðun	96	83	13	15
Fjárlaga- og hagsýslustofnun	3 398	2 319	1 079	47
Samtals	98 289	89 153	9 136	10

Tafla 3.

Afkoma ríkissjóðs árin 1969—1977, A-hluti.¹⁾
Í milljörðum króna.

	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977
I Greiðsluafkoma:									
Jöfnuður gjalda, tekna og lána, án lána við Seðlabanka									
Gjöld	÷7,6	÷9,2	÷13,2	÷18,2	÷24,8	÷40,3	÷57,4	÷68,4	÷98,3
Tekjur	7,4	9,5	13,0	17,8	24,0	35,8	49,3	68,3	95,5
Samtals	÷0,2	+0,3	÷0,2	÷0,4	÷0,8	÷4,5	÷8,1	÷0,1	÷2,8
Lánahreyfingar utan Seðlabanka									
	0,0	+0,1	+0,2	+0,6	+0,7	+0,8	+1,7	+1,2	+2,0
Samtals	÷0,2	+0,4	0,0	+0,2	÷0,1	÷3,7	÷6,4	+1,1	÷0,8
Jöfnuður greiðslufjárreikninga að meðtöldum lánareikningum við Seðlabanka									
Greiðsluhreyfing við Seðlabanka	÷0,3	+0,5	÷0,2	+0,1	÷0,4	÷3,5	÷5,4	÷0,8	÷2,2
Sjóður og bankareikningar utan Seðlabanka	0,0	+0,1	+0,1	+0,1	+0,1	+0,1	+0,1	+0,3	+0,1
Greiðsluhreyfingar við bankakerfið	÷0,3	+0,6	÷0,1	+0,2	÷0,3	÷3,4	÷5,3	÷0,5	÷2,1
Ýmsir viðskiptamenn	+0,1	÷0,2	+0,1	0,0	+0,2	÷0,3	÷1,1	+1,6	+1,3
Samtals	÷0,2	+0,4	0,0	+0,2	÷0,1	÷3,7	÷6,4	+1,1	÷0,8
II Rekstrarafkoma:									
Rekstrarjöfnuður tekna og gjalda	÷0,1	+0,4	÷0,3	+0,1	÷0,3	÷3,3	÷7,5	+0,8	

1) Tölur fyrir árin 1969–1975 eru samkvæmt ríkisreikningi en 1976–1977 eru tölur samkvæmt bráðabirgðauppgjöri ríkisbókhalds.

Tafla 4.

Jöfnuður tekna og gjalda árin 1969—1977, A-hluti. Greiðslugrunnur.
Í milljörðum króna.

	TEKJUR				GJÖLD				TEKJUAFGANGUR		
	Fjárlög m.kr.	Reikn. m.kr.	Reikn. umfr. m.kr.	%	Fjárlög m.kr.	Reikn. m.kr.	Reikn. umfr. m.kr.	%	Fjárlög m.kr.	Reikn. m.kr.	umfram m.kr.
1969	7,1	7,4	0,3	4,2	7,0	7,6	0,6	8,6	+0,1	÷0,2	÷0,3
1970	8,4	9,5	1,1	13,1	8,2	9,2	1,0	12,2	+0,2	+0,3	+0,1
1971	11,5	13,0	1,5	13,0	11,0	13,2	2,2	20,0	+0,5	÷0,2	÷0,7
1972	16,9	17,8	0,9	5,3	16,5	18,2	1,7	10,3	+0,4	÷0,4	÷0,8
1973	22,0	24,0	2,0	9,1	21,5	24,8	3,3	15,3	+0,5	÷0,8	÷1,3
1974	29,2	35,8	6,6	22,6	29,4	40,3	10,9	37,1	÷0,2	÷4,5	÷4,3
1975	47,6	49,3	1,7	3,6	47,2	57,4	10,2	21,6	+0,4	÷8,1	÷8,5
1976	60,3	68,3	8,0	13,3	58,9	68,4	9,5	16,1	+1,4	÷0,1	÷1,5
1977	90,0	95,5	5,5	6,1	89,2	98,3	9,1	10,2	+0,8	÷2,8	÷3,6

Tafla 5.

**Ríkisútgjöld sem hlutfall af vergri þjóðarframleiðslu 1969—1977.
Útgjöld samkvæmt A-hluta ríkisreiknings.¹⁾**

	Heildar- útgjöld %	Þar af framlög til almanna- og niðurgr. %	Útgjöld að frátöldum framlögum til almanna- og niðurgr. %
1969	22,2	7,0	15,2
1970	21,7	7,2	14,5
1971	24,9	9,3	15,6
1972	27,2	11,0	16,2
1973	26,7	10,0	15,6
1974	29,6	11,3	18,3
1975	31,4	12,1	19,3
1976	27,4	10,0 ²⁾	17,4
1977, bráðab. ³⁾	27,2	8,3 ²⁾	18,9

- 1) Tölur fyrir árin 1969–1976 eiga við útgjöld samkvæmt rekstrarreikningi en 1977 er um að ræða greidd útgjöld, en búast má við að gjöld samkvæmt rekstrarreikningi verði nokkru hærri.
- 2) Hlutfallsleg lækkun framlaga til almannatrygginga og niðurgreiðslna á árinu 1976 var að mestu leyti vegna þess að dregið var úr niðurgreiðslum auk þess sem fjölskyldubætur hurfu þá endanlega úr reikningum tryggingakerfisins. Á árinu 1977 var kostnaður við ríkisspítalana greiddur beint úr ríkissjóði en var áður færður sem framlag til sjúkratrygginga og var því meðtalinn í framlögum til almannatrygginga.
- 3) Miðað við verga þjóðarframleiðslu 1977, 362 milljarða kr.

Tafla 6.

Skatttekjur hins opinbera sem hlutfall af vergri þjóðarframleiðslu 1969—1977.¹⁾

	Skatttekjur til ríkisins %	Skatttekjur sveitarfélaga %	Samtals %	Viðlagasjóðsgjald, olíugjald, sjúkratrygginga- gjald %	Samtals %
1969	22,0	6,9	28,9	.	28,9
1970	22,6	6,7	29,3	.	29,3
1971	24,3	6,9	31,2	.	31,2
1972	26,1	6,3	32,4	.	32,4
1973	25,5	5,7	31,2	1,7	32,9
1974	25,8	5,8	31,6	1,4	33,0
1975	26,4	6,8	33,2	1,6	34,8
1976	26,5	6,8	33,3	1,0	34,3
1977, bráðab. ²⁾	26,4	6,5	32,9	0,4	33,3

- 1) Skatttekjur eru innheimtir skattar. Innheimta sveitarfélaga er áætluð síðustu árin. Iðgjöld til almannatrygginga (önnur en sjúkratryggingagjald 1976 og 1977) eru talin með skatttekjum ríkisins. Frá og með 1977 er olíugjald, þ. e. 1% gjald af söluskattsstofni, fært sem ríkistekjur á fjárlögum og á ríkisreikningi. Er það einnig gert hér og tölur um skatttekjur ríkisins eru að þessu leyti ekki sambærilegar við fyrri ár.
- 2) Miðað við verga þjóðarframleiðslu 1977, 362 milljarða kr.

Tafla 7.

**Lánsfjármagnaðar opinberar framkvæmdir 1977.
Í milljörðum króna.**

	Áætlun	Útkoma
Lánahreyfingar inn:		
Innlend fjáröflun		
Sala spariskírteina	1 200	2 050
Sala happdrættisbréfa	500	341
Innheimtufé spariskírteina	1 710	1 733
	3 410	4 124
Erlend fjáröflun		
Vörukaupalán ¹⁾	763	673
Önnur erlend lán	5 907	6 356 ²⁾
	6 670	7 029
Lánsfé til langs tíma, alls	10 080	11 153
Endurlán til sveitarfélaga vegna Grundartangahafnar	÷ 50	÷ 50
Bætt staða á hlaupareikningi		÷ 68
Uppgjör bráðabirgðafjármögnunar fyrra árs		÷ 784
Samtals lánahreyfingar inn	10 030	10 251
Lánahreyfingar út:		
A-hluti		
Laxastigi í Laxá	75	75
Flugöryggistæki	76	77
Vegagerð	1 600	1 600
Vegagerð við Grundartanga	-	20 ³⁾
Landshafnir	195	195
Hafnargerð við Grundartanga	150	150
Dýpkunarskip, kaup	300	302 ¹⁾
Járnblendifélag, hlutafjárframlag	939	939
	3 335	3 358
÷ óútborgað í árslok		515
A-hluti, afgreidd án		2 843
B-hluti		
RARIK, almennar framkvæmdir	1 873	1 825 ¹⁾
Sveitarafvæðing	200	200
Byggðalínur:		
Norðurlína	1 178	1 178 ¹⁾
Grundartangi - Vatnshamrar	-	135
Krafla - Akureyri	155	155
Krafla - Eyrarteigur	500	500
Kröfluvirkjun:		
Stöðvarhús og vélar	1 876	2 442
Borholur og aðveitukerfi	913	1 146
	6 695	7 581
÷ óútborgað í árslok		173
B-hluti, afgreidd lán		7 408
Lánsfjáráætlun alls	10 030	10 939
÷ óútborgað í árslok	-	688 ⁴⁾
Samtals lánahreyfingar út	10 030	10 251

Aths.: Hér eru taldar framkvæmdir á vegum ríkissjóðs, A- og B-hluta fjárlaga, samkvæmt bráðabirgðauppjöfri.

- 1) Beinar lántökur framkvæmdaaðila: Dýpkunarskip 135 m.kr., RARIK 254 m.kr. og Norðurlína 284 m.kr. Að öðru leyti sýnir yfirlitið reikning lánsfjáráætlunar á vegum Seðlabanka.
- 2) Þar af 777 m.kr. endurlánað erlent lánsfé á vegum Seðlabanka. Lántaka Framkvæmdasjóðs hefur verið tekin út úr.
- 3) Tekið af heimild hafnargerðar 1976 en framkvæmt og greitt 1977.
- 4) Vegna Járnblendifélags (A-hluti) og Kröfluvirkjunar (B-hluti).

FRÉTTATILKYNNING

Bráðabirgðatölur liggja nú fyrir um greiðsluafkomu A-hluta ríkissjóðs á árinu 1977. Greiðsluhreyfingar ríkissjóðs gagnvart bankakerfinu urðu óhagstæðar um 2,1 milljarð króna að teknu tilliti til bættrar sjóðsstöðu um 0,1 milljarð króna, þar af vegna greiðslna úr ríkissjóði til viðskiptaaðila um 1,3 milljarð króna. Útgreidd gjöld umfram innheimtar tekjur námu 2,8 milljörðum króna og jöfnuður lána-hreyfinga utan Seðlabankans fól í sér innstreymi fjár í ríkissjóð að fjárhæð 2,0 milljarða króna. Breyting lausafjárstöðu ríkissjóðs varð því óhagstæð um 0,8 milljarða króna á árinu.

Á árinu 1976 voru greiðsluhreyfingar ríkissjóðs gagnvart bankakerfinu óhagstæðar um 0,5 milljarða króna og breyting lausafjárstöðu hagstæð um 1,1 milljarð króna.

Innheimtar tekjur reyndust 95,5 milljarðar króna á árinu 1977, en við framlagningu fjárlagafrumvarps fyrir árið 1978 voru þær áætlaðar 96,5 milljarðar króna. Þær reyndust því 1,0 milljarði lægri en sú áætlun gerði ráð fyrir. Stafar þetta einkum af lækkun innheimtu beinna skatta og hinu sérstaka vörugjaldi. Útgreidd gjöld urðu á árinu 98,3 milljarðar króna. Í gjaldaáætlun var gert ráð fyrir 95,9 milljörðum króna og urðu þau því 2,4 milljörðum umfram þá áætlun, en hún var gerð áður en niðurstöður voru fengnar í launasamningum við opinbera starfsmenn eins og fram kom í ræðu fjármálaráðherra við 1. umræðu fjárlaga ársins 1978.

Greiðsluhreyfingar við Seðlabankann fólu í sér aukningu skulda að fjárhæð 2,2 milljarða króna. Skuldaaukning vegna gengisbreytinga lána í erlendri mynt nam auk þess 1,5 milljörðum króna, þannig að skuldaaukning ríkissjóðs við bankann varð 3,7 milljarðar króna á árinu 1977. Heildarskuldin við bankann nam 15,3 milljörðum króna í árslok 1977.

Enda þótt ekki hafi náðst sá árangur í fjármálum ríkisins á árinu 1977, sem gert var ráð fyrir í fjárlögum, urðu frávik útgreiddra gjalda og innheimtra tekna frá fjárlögum mun minni en á undanförunum árum. Tekjur fóru um 6% umfram fjárlög eða 5,6 milljarða króna og gjöld 10% fram úr tölum fjárlaga eða 9,2 milljarða króna, einkum vegna hækkana á launum og framlaga til almannatrygginga.

Endanlegar niðurstöðutölur fyrir A-hluta ríkisreiknings fyrir árið 1977 liggja ekki fyrir, en allt bendir til þess, að rekstrarjöfnuður muni ekki verða hagstæður á árinu 1977, m. a. vegna gjaldfærslu fasteignakaupa. Munar þar mest um kaup ríkisins á Landakotsspítala að fjárhæð 1,2 milljarðar króna, en á árinu voru aðeins greiddar 70 milljónir króna upp í kaupverðið og eru þær meðtaldar í framangreindum greiðslutölum gjalda.

Á árinu 1976 var rekstrarafgangur hjá ríkissjóði að fjárhæð 0,8 milljarðar króna, á árinu 1975 var halli á rekstrarreikningi að fjárhæð 7,5 milljarðar króna og á árinu 1974 var hallinn 3,3 milljarðar króna.

Fjármálaráðuneytið, 12. janúar 1978.